

تحقیق در عمل یا اقدام پژوهی:

روشی برای اصلاح آموزش توسط آموزگاران

علیرضا کیامنش

دانشگاه تربیت معلم تهران

پنجشنبه ۸۷/۱۲/۱۵

ساعت ۱۵:۳۰ تا ۱۶:۱۰

تالار ۸ دانشگاه صنعتی اصفهان

پژوهش‌های علوم رفتاری از جمله پژوهش در حوزه آموزش علاوه بر پیچیدگی و تنوع از نظر روش نیز گوناگون هستند. به همین دلیل در منابع مختلف، این پژوهش‌ها به صورت‌های مختلف تقسیم‌بندی شده‌اند. از جمله می‌توان به پژوهش‌های کمی، کیفی و مختلط اشاره نمود. این پژوهش‌ها از ابعادی با هم مشابه و تداخل دارند و از ابعادی نیز از جمله درک واقعیت‌ها، درک انسان، ماهیت علم، و هدف پژوهش با هم تفاوت دارند. این روش‌ها که خود در برگزیده روش‌های مختلفی هستند از نظر روش‌های به کار گرفته شده برای انجام پژوهش نظیر: مفاهیم کلیدی، هدف‌ها، تدوین طرح پژوهش، داده و داده‌گیری، ارتباط پژوهشگر با موضوع پژوهش و در نهایت تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده با هم تفاوت دارند.

اگر چه سابقه پژوهش‌های کیفی در حوزه علوم رفتاری بیشتر از پژوهش‌های کمی و بالطبع مختلط می‌باشد، ولی با رشد روش علمی و نقش آن در توسعه و گسترش علوم تجربی و تاثیر مثبت یافته‌های علمی بر زندگی بشر، پژوهشگران علوم رفتاری نیز به بهره‌گیری از این روش‌ها در فعالیتهای پژوهشی خود علاقه‌مند شدند. تاثیر سیطره پژوهش‌های کمی بر حوزه علوم رفتاری و از جمله علوم تربیتی با توجه به ویژگی‌های این روش‌ها [تدوین طرح پژوهش مشخص و معین، انجام پژوهش طبق طرح از قبل تدوین شده، تاکید بر روایی و پایایی ابزارهای پژوهش، عدم تماس پژوهشگر با موضوع مورد پژوهش (شرکت کنندگان در پژوهش یا آزمودنی‌ها)، عدم دخالت پژوهشگر در جریان پژوهش و کنترل متغیرها] در طول زمان نشان داد که روش‌ها کمی (یا حداقل به تنهایی) از کارآمدی کافی و مطلوب برخوردار نیستند. به عبارت دیگر، روش‌ها کمی بیشتر جنبه آکادمیک داشته و با هدف بسط دانش، شناخت و کشف روابط بین پدیده‌ها به اجرا در می‌آیند. پژوهشگران این قبیل پژوهش‌ها در بسیاری موارد با محیط کلاس و مدرسه بیگانه بوده و در ضمن اجرای پژوهش با محیط و حوزه‌ای که پژوهش در آن انجام می‌گیرد ارتباط مستقیم ندارند. علاوه بر آن صاحبان واقعی مسئله پژوهش (کسانی که پژوهش قرار است مساله و مشکل آنان را حل کند) یعنی معلمان و دانش‌آموزان در جریان پژوهش نقشی (به جز ابزاری برای پاسخگویی به سئوال‌های پژوهش) ندارند. لذا نمی‌توان انتظار داشت که یافته‌های حاصل از این مطالعات، پاسخگویی نیازها و مشکلات معلمان در کلاس درس باشد.

در این نشست، ضمن اشاره مختصر به ویژگی‌ها و کار برد سه نوع عمده پژوهش (کمی، کیفی و مختلط)، یکی از روش‌های پژوهش که ویژگی هر سه نوع پژوهش ذکر شده را در بر می‌گیرد (پژوهش در عمل یا اقدام پژوهی) به عنوان شیوه مناسب برای پژوهش در حوزه آموزش و حل مشکلات آموزشی در دنیای واقعی مدرسه و کلاس درس معرفی و چگونگی استفاده از آن در کلاس درس مورد بحث قرار خواهد گرفت.